

25 грудня 2024 року

12/001

До духовенства, чернецтва та всіх вірних, у Господі улюблених чад Православної Церкви в Америці,

Коли прийшов час Твого на землю пришестя, був перший перепис всесвіту, тоді Ти зволив написати імена людей, віруючих у Твоє Різдво; заради цього таке повеління кесаря було проголошено, вічне бо Твоє Царство безначальне Різдом Твоїм оновилося.

– Св. Герман Константинопольський, “Слава” на Хвалітних, глас 6

Христос рождається! Славіте Його!

У одному зі своїх найвідоміших піснеспівів преподобна Касія проводить дивовижну паралель між правлінням кесаря і правлінням Христа: «Коли Август панував один на землі, — пише вона, — перестали існувати численні царства людські», а коли Христос народився в той самий час, «зникло багатобожжя». Коли численні міста світу увійшли під одну владу, тоді всі народи увірували в єдиного Істинного Бога.

Але зв'язок між цими двома царствами — царством Римським і Царством Божим — значно глибший за поетичні образи. Божий промисел визначив народження Господа саме в той момент, коли Римський мир, забезпечений римською імперською владою, зробив можливим поширення Спасительного Благовіщення. Слово Боже, Євангеліє, могло вільно розповсюджуватися Середземноморським світом: від Єрусалима — до Італії, Галлії та Північної Африки, і навіть далі — до варварських країв і Перської імперії.

Водночас маємо пам'ятати, що саме римська влада в кінці земного життя Спасителя, саме коли Господь віддав Своє життя за життя Світу, стала знаряддям Страстей Господніх. Спаситель був бичуваний римськими воїнами, засуджений римським намісником, проколотий римським списом. Зрештою, саме римський сотник визнав істину: «Воістину Він був Син Божий».

Таким чином, саме римська влада проклала шлях до Боговтілення та допомогла розповсюдженню апостольської проповіді Євангелія, і, водночас, — засудила Самого Бога на смерть. Тому Рим займає двозначне місце в житті Церкви. Це — символ із двома обличчями. З одного боку, ми говоримо про Новий Рим і Третій Рим: Царство Христове утвердилося на землі у римських шатах. Наші архієреї, з орлецами під ногами і саккосами, і досі носять ознаки східно-римської імперської гідності.

З іншого боку, у Новому Завіті — у першому посланні апостола Петра та у Об'явленні святого Івана Богослова (1 Пет. 5:13; Одкр. 17–18) — Рим уподібнюється до Вавилону, до блудниці всесвітньої, до Єрусалима, що вбиває пророків і відкидає посланих до нього. Рим постає водночас і як земний образ Граду Божого, і як град-столиця світу цього — володіння плоті та диявола.

Святий Герман Константинопольський у цитованому вище тексті пропонує нову і вищу перспективу. Він не просто проводить паралелі, як преподобна Касія, і не розглядає римську владу як випадковий, хоч і промислительний чинник. Він бачить у Римі прямий інструмент Божої дії: «Задля цього кесар видав такий указ» — щоб явилось Царство Боже і щоб Христос записав Своїх вірних у книгу життя. Яким би не був намір кесаря, справжня причина його указу — Божа воля; він був частиною Його святого задуму, Його плану. Божий промисел — саме він був справжнім діючим чинником.

Коли Бог створив світ з нічого, Він зробив це для того, щоб світ пізнав Його і полюбив Його, а Він міг явити світові Свою любов. Це стосується не тільки світу абстрактного, світу загалом, але й кожного з нас особисто. Ми — мікрокосми, «малі світи». Бог любить кожного з нас повнотою Своєї любови, в Своїй любові Він сотворив все для кожного з нас — для мене і для вас. Як говорить св. апостол Павло, «...все ваше: чи Павло, чи Аполлос, чи Кифа, чи світ, чи життя, чи смерть, чи теперішнє, чи майбутнє усе ваше, ви ж Христові, а Христос Божий!» (1 Кор. 3:21–23).

Уся історія вказує на пришествя Христа. Усе в цьому світі, усі народи, усі цивілізації, усі імперії — усе від початку часів і до кінця існувало, існує і буде існувати виключно заради Його Першого та Другого Пришествя. А оскільки Його Пришествя відбулося цілковито заради нас, не заради Нього (так як у Своїй Божественній самодостатності Він не має потреби ні у чому), то це означає, що весь світ існує заради нас — для мене і для вас. Усе в історії — усе, що сталося у минулому, відбувається тепер і відбудеться у майбутньому — усе це заради нас з вами.

Рим постає потужним символом усієї цієї історії, всього драматичного людського шляху. Тому природно, що Рим одночасно служить знаряддям Євангелія та інструментом Страстей; водночас як союзник і як супротивник Христа. Церква, у своєму земному перебуванні, знала також дві сторони Риму: Рим Діоклетіана та Рим Костянтина, Рим катакомб і Рим Святої Софії.

Так само і в нашому особистому житті. Часом обставини життя приносять нам радість, часом — біль. Однак незалежно від того, що стається, ми маємо знати (як навчає духовний заповіт, приписуваний преподобному Серафиму Вирицькому), що все це — від руки люблячого Бога. Кожна радість і кожна скорбота, кожне полегшення і кожне випробовування: усе це було від Нього. Без усього цього — відомого й невідомого, минулого, нинішнього і прийдешнього — ми

не були б тими, ким ми є. Усе це — дар Божий для нас, щоб ми могли отримати ще більший дар, а саме — Самого Бога.

Сьогодні Він постає новонародженим Немовлям на руках Своєї Пречистої Матері; незабаром Вона принесе Його жертвою до Храму, а потім — понесе у вигнання в Єгипет. Тож, і в радості, і в випробуваннях наслідуймо Її, завжди простягаючи Йому обійми свого серця. Тримаючи Його близько, ми зрозуміємо, разом зі святими Германом і Серафимом, що все, що сталося від самого початку часів, сталося саме для того, щоб привести нас до цього моменту, до цієї печери, до цих ясел, і дати нам досвід пришествя Бога у плоті. Усе сталося для того, щоб Він став нашим, а ми стали Його.

Нашому Богонемовляті Спасителю, Творцеві й Вседержителю, істинній Любові наших сердець, найглибшому Бажанню нашої істоти, Сповненню нашого буття, Йому належить уся любов і поклоніння, разом із Його Отцем і Його Всесвятим Духом, від віку до віку цього світу й у безкінечній вічності.

Вітаючи вас з радістю Різдва Христового, з першосвятительською молитвою і благословенням

+Тихон

Архієпископ Вашингтонський

Митрополит всієї Америки та Канади